
Laca Tijdingen

Driemaandelijks Tijdschrift van Laca

Geschied - en Heemkundige Kring van Laken

Jaargang 3 Nummer 1 september 1991

Laken

*Wapen van de Koninklijke
Residentie Laken
Koninklijk Besluit van 20 april 1857*

1. - NOG EEN TENTOONSTELLING.

Gejaagd door de deugddoende wind van vorige successen en voortgestuwd door de drijvende kracht van de Heer E. CHRISTIAENS, penningmeester van LACA, en tevens oordeelkundig verzamelaar van Lakense herinneringen, hebben we de beslissende stap gezet om nog een voorlaatste grote activiteit op het getouw te zetten vóór het einde van het werkjaar 1990-1991. Deze stap mondde uit in een tentoonstelling in het Trefcentrum NEKKERSDAL van 24 mei tot 2 juni 1991.

De expositie werd voorgesteld onder het motto : "Het industriële en commerciële LAKEN tussen 1890 en 1990". Er was een vol huis met aandachtige toehoorders op de vooropening, 23 mei 1991. Na enkele lofwaardige toespraken werden lintjes doorgeknipt door de Heer Jean DE HERTOOG, Schepen van de Stad Brussel (autopark, coördinatie van specifiek Vlaamse aangelegenheden, gemeentelijke uitrusting). Hartelijk dank, Geachte Heer Schepen, voor Uw bereidwillige aanwezigheid op die dag !

Innige contacten werden gelegd met "oude Lakenaars" die hun woon- en leefruimte met soms onthullende en ontroerende bewoordingen herkenden.

Op 2 juni 1991 werd dan afgesloten, "en mineur" zoals dat heet, doch met een E. CHRISTIAENS op zijn best. Gedurende zeventig minuten begeleidde hij deskundig enkele prominenten langsheen de uitgestalde evocaties van het industriële en commerciële Laken van weleer. Onder de aanwezigen werden opgemerkt : de Heer ABEELS, Voorzitter van de Geschied- en Archeologische Kring "Les Marolles" alsook de Heer PLATTON, Erelid van LACA.

Steeds zal ons de uitlating bijblijven van een oud dametje dat welwillend en op de valreep een merkwaardige metalen verpakkingsschandoos voor Lakense Chocolate kwam tonen, en zich de bedenking liet ontvallen : 'Loeke was toengs toch schûun newo ... daddès na allemoe vebâa"

2. - LACA in co-productie met de Katholieke Bond voor Gepensioneerden van Laken en de Confederatie van Nederlandstalige Brusselse Senioren clubs.

Tijdens een van die oergezellige vooropeningen van de kunstgalerie DE NEKKER, georganiseerd door de dynamische Voorzitter van het Willemsfonds LAKEN, de Heer Piet DE GROOF, tevens Voorzitter van de Sociaal Culturele Raad van Laken, was er tijd voor interverenigingscontact . Dit was het geval in de loop van het jaar tussen "de Frans" van de KBG en "de Leon" van LACA. Een wandelzoektocht, geschoeid op heemkundige leest, voor Brusselse Nederlandstalige Seniorenclubs, werd uitvoerig besproken. Helaas, voor het zover was, viel Frans uit, getroffen door een beroerte ! (Frans heeft ons voor eeuwig verlaten op 25 september j.l.. Wij blijven ons LACA-lid, de Heer VAN REMOORTERE indachtig.)

Maar alles kwam voor mekaar ... LACA en de Confederatie, vertegenwoordigd door Mevrouw Ann DERKINDEREN schraagden de voorbereidselen. Zeventien groepen namen op zondag 30 juni 1991 deel aan deze activiteit, die ondanks het minder goede weer een fijn verloop kende.

Ziehier een kort uittreksel uit het maandblad van CNB jaargang 14 nr 7 :

"De wandeling was prachtig - velen waren verwonderd dat er in "Laken nog zoveel parken, wandelpaden en rustige plekjes zijn. De "vragen opgesteld door L. CANDAU - Voorzitter van de plaatselijke "heemkundige kring zorgden ervoor dat de deelnemers interessante "details in verband met de gemeente leerden kennen". Einde citaat.

Graag gedaan, en van harte dank, Ann, voor de verrijkende ontmoeting.

3. - MONUMENTENDAG 1991

Net zoals de vorige jaren waren we op post, ditmaal echter met een volledig tweetalig en grondig uitgewerkt project. Voorafgaand werden onze voorstellen positief onthaald door de Koning Boudevijnstichting en door de beleidslieden van de Stad Brussel. Na het nemen van enkele moeilijke hindernissen slaagden wij er zelfs in een lijvige brochure op te stellen die een ruime informatie bevatte, niet alleen over de activiteiten, toch tevens over een aantal thema's omtrent de grote architectonische verwezenlijkingen te Laken tijdens het interbellum. De brochure oogde zeer goed doch blijkbaar hadden de belangstellenden voor het nationaal patrimonium meer interesse voor de "toppers" die in onze hoofdstad werden aangeboden.

Wij blijven echter niet bij de pakken zitten en kijken reeds uit naar een nieuw initiatief op dit gebied !

Personen die belang stellen in de brochure kunnen deze bestellen bij onze penningmeester, de Heer E. CHRISTIAENS, Prudent Boslaan 136 te 1020 Brussel, (tel. : 02/426.55.88) of door rechtstreekse overschrijving van 30 F op rekening van LACA : 068-2095230-57.

4. - HERNIEUWING LIDGELD (HERINNERING)

Velen onder onze trouwe leden hebben reeds spontaan hun lidgeld overgeschreven voor het nieuwe werkjaar 1991-1992. Wij danken hen hiervoor en zijn trouwens zeer verheugd te kunnen mededelen dat zij gratis een mooi ogende studie zullen ontvangen, opgesteld door de Stichter van onze Vereniging, de Heer Joris DILLEN. Voor wat hoort wat, zouden we zeggen.

Wij veroorloven ons opnieuw zoals verleden jaar onze leden attent te maken op deze hernieuwing. Vindt U een rode stip naast het adres op de omslag van dit blad, dan beduidt zulks dat de hernieuwing van het lidmaatschap in principe nog niet uitgevoerd is. Het kan zijn dat U inmiddels de betaling reeds deed. In dat geval verzoeken wij U onze goedbedoelde herinnering als niet bestaande te beschouwen.

Zij die vooralsnog de bijdrage betalen ontvangen ook de bovenvermelde studie.

Dank uiteraard aan allen die ons hun vertrouwen schonken en dat vertrouwen willen bestendigen tijdens het komende jaar.

5. - LACA EN "DE GOEDE PERS"

Wanneer men intensief zijn vrije tijd opoffert voor "'t nut van 't algemeen", doet een schouderklopje bijzonder deugd. Dit zalig gevoel overviel ons bij het lezen van een bericht in het maandblad "NORWEST" (DE JETTENAAR), een onafhankelijke periodiek door Brusselaars voor Brusselaars, nummer 14 - september 1991.

Dit bericht draagt als titel : "LACA Tijdingen... EEN OPENBARING" en streelt uiteraard onze trots. De ons onbekende steller vermeldt een aantal items, verschenen in ons kwartaalblad die hem zeker niet onberoerd lieten, méér nog, hem speciaal hebben geboid. Hij acht het dan ook tot zijn journalistieke plicht, onze "TIJDINGEN" bij iedereen warm aan te bevelen en hij raadt ook zijn lezerspubliek aan in te schrijven voor een lidmaatschap. Hartelijk dank hiervoor, Geachte Heer.

Hierna ook een uiterst lofwaardige zinsnede : "Allemaal teksten, zeer vlot geschreven door mensen die echt iets te vertellen hebben en die geschraagd worden door zeldzame foto's en afdrukken van authentieke documenten."

Intussen konden wij reeds contacten leggen met de heer H. FLAM, hoofdredacteur van het blad. Wij kwamen overeen de beste relaties te onderhouden met het oog op een blijvende samenwerking !

6. - GESCHIEDENIS VAN DE SINT-ALBAANSBERGSTRAAT

Zoals reeds aangekondigd verschijnt binnenkort een studie over de geschiedenis van de Sint-Albaansbergstraat. Na heel wat zoek- en speurwerk is de Heer Joris DILLEN erin geslaagd een waardevolle en geschiedkundig verantwoorde monografie te wijden aan deze mooie weg. Zo ontdekte hij o.m. dat een adellijke Heer - meer bepaald : "The Third Duke of St.Albans" (een afstammeling van een bastaardzoon van het Britse Vorstenhuis) in de 18e eeuw gronden aankocht, gelegen op het grondgebied van de huidige Sint-Albaansberg. Hij startte met de bouw van een kasteel. Afgezien van dit zonderlinge verhaal bevat het werk een reeks wetenswaardigheden omtrent deze plek, waar het goed wonen was tot hiertoe ... Maar de bouwpromotoren hebben voor zulke kaas een goede neus. Er worden nu buildings opgericht met exclusieve appartementen.

Het Bestuur van LACA nam een gul besluit ! (zie nr 4 van dit artikel). Wij voegen er onmiddellijk aan toe dat ook diegenen die vóór 1 december 1991 hun lidmaatschap hernieuwen, gratis deze studie zullen ontvangen. Kunnen wij nog beter ?

L. CANDAU
Voorzitter LACA

EEN SCHILDER MET WERK IN LAKEN

Door een tip van een lid van de Geschiedkundige kring van Laken maakten we in een Brusselse kunstgalerij kennis met het zéér frêle, intimistische schilderwerk van de ons onbekende Tony VAN GOOLEN.

Geboren in 1924, groeide hij op in een milieu van kunstenaars. Zijn vader was de beeldhouwer J.D. VAN GOOLEN, waarvan werk bekend is in Laken.

Reeds als zevenjarige knaap schilderde Tony "De hoed van schilder Wolvens". Tony groeide op in Sint-Lambrechts-Woluwe omringd door vele kunstenaarsvrienden en bleef na zijn huwelijk in het ouderlijk huis wonen.

Toen hij, na het overlijden van zijn vader, voor de eerste maal exposeerde, werd het een succes. Nadien volgden nog vele tentoonstellingen tussen 1947 en 1970. Hij studeerde aan de Academie van Sint-Joost-ten-Node en werd vanaf 1952 leraar tekenen, beeldhouwen, schilderen en keramiek, in de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten van de stad Brussel. Hij deed veel aan decoratieschilderingen, zo onder meer in het Sheratonhotel te Brussel, zaal Comte de Flandre (Graaf van Vlaanderen). Hij werkte vooral in zachte tinten met sterk lichtspel. Hij overleed in 1985.

Hij staat uiteraard vermeld in het kaartensysteem van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium. Groot was de verwondering, toen we er een verwijzing lazen naar de muurschilderingen van de feestzaal van de Rijksnormaalschool te Laken. Navraag bij zijn weduwe en zijn vriend gaven ons nog wat meer geheimen prijs.

Het Ministerie van Onderwijs en Schone Kunsten had einde 1944 een sectie "Kunst en Arbeid" (Art et Travail) opgericht in de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten van de stad Brussel, Zuidstraat. Deze sectie bevatte een leergang over de integratie van de schilderkunst in de monumentale kunst. Het Ministerie had een wedstrijd uitgeschreven om de feestzaal te decoreren (1945).

CURNELLE, leerling van deze leergang, was laureaat. Maar er was een afspraak dat de uitvoering van het werk zou gebeuren met alle jaargenoten. En aldus kregen zes studenten in 1949 de opdracht om de decoratie uit te voeren, waaraan zij werkten tot in 1950. De namen waren eertijds vermeld naast de deur, maar zijn nu weggevoerd. Het waren onder andere CURNELLE, Tony VAN GOOLEN, WIJCKAERT, Jacqueline DEJAEGER, G. MOMMEKENS.

Tegelijkertijd was men ook bezig met andere decoraties aan het gebouw. De jonge schilders mochten enkel werken op zaterdag en zondag, om de leergangen van de meisjesstudenten niet te storen ... De directrice, naar de getuigenis van de heer CURNELLE, beklagde er zich vaak over dat het geld niet besteed was geworden aan schoolmateriaal, waaraan toen zeer dringend behoefte was.

Zo behoren de muurschilderingen van de feestzaal tot ons Nationaal erfgoed!

H. VERMOUT-VERSTRAETE

"Gazet van Laken, Ts Hoger Ped. Inst. Laken, edito 70, december-februari 1990/1991.

Muurschildering van T. VAN GOOLEN
in de Rijksnormaalschool in Laken.

T O P O N Y M I S C H E B I J D R A G E

DRIE LAKENSE PLAATSNAMEN VERKLAARD :

KLEIN ZWITSERLAND, BRIES EN TIVOLI.

KLEIN ZWITSERLAND.

Het gebied dat zich tussen het Stuyvenberg- en Belvederedomein uitstrekt, wordt thans nog gekenmerkt door de hoogten en laagten van zijn reliëf. Het zijn overblijfselen van een steengroef die daar, vanaf 1661, vijftig jaar lang door de Jezuiten werd uitgebaat.

Wegens haar heuvelachtig karakter kreeg deze zone, die deel uitmaakt van het openbaar park van Laken, de naam "Klein Zwitserland". Een soortgelijke benaming werd, om dezelfde reden, eveneens gegeven aan de bekoorlijke en vandaar toeristische streek van Echternach, in het Groot-Hertogdom Luxemburg.

BRIESLAAN.

De naam werd officieel gegeven door het besluit van het Brusselse College van Burgemeester en Schepenen van 28 april 1960, hoewel ik die reeds in 1957 geattesteerd heb gevonden.

Tot voor kort dacht men dat de heuvelrug langs de Romeinse Steenweg nog beïnvloed werd door de jodiumhoudende zeelucht. Dit is waarschijnlijk de reden waarom deze noord - zuid georiënteerde laan, die bij het "Hoogste veld" (van Brabant) werd aangelegd, met een windnaam gedoopt werd.

TIVOLISTRAAT.

De Lakense Tivolistraat dankt haar naam aan een omstreeks 1880/85 afgebroken nabijgelegen danslokaal : de TIVOLI, gevestigd in een oud gebouw, de Zandbergstoren, die in vroegere tijden deel uitmaakte van het Drootbeekdomein.

TIVOLI is de naam van een voor zijn parken en watervallen vermaard stadje ten Oosten van Rome. Reeds in de Oudheid was TIVOLI, dat toen TIBUR heette, als pleisterplaats bekend.

In 1796 werd een door uitgeweken Italianen ingerichte Parijse pleziertuin "Jardin de Tivoli" gedoopt. Van daaruit verspreidde zich de naam TIVOLI, die vlug wijd en zijd bekend werd als specifieke naam voor buitencafés, al dan niet met lusthof of pleziertuin.

Een in 1843 opgericht internationaal bekend pretpark van Kopenhagen werd eveneens TIVOLI genoemd.

Dat de naam van de Lakense TIVOLI zijn ontstaan dankt aan de navolging van het Parijse voorbeeld is zo goed als zeker : in de 19de eeuw wilde Brussel een "Klein Parijs" worden en beoogde Laken de titel van "Belgisch Versailles".

Ruzie in het gemeentehuis / Een nieuwe gemeentesecretaris.
(Louis HOUBA)

In 1880 ontstond in Laken grote ruzie tussen de toenmalige gemeentesecretaris, Emile HELLEBAUT en de politieke meerderheid, die onder de leiding stond van Emile BOCKSTAEL, burgemeester sedert 1877. Grove woorden werden niet geschuwd. Zo werd een van de gemeenteraadsleden door HELLEBAUT uitgescholden voor "saligaud". De verwijten van het gemeentebestuur aan HELLEBAUT waren eigenlijk niet zwaarwegend. Waarschijnlijk lag het conflict meer op het politieke en/of op het persoonlijke vlak.

Op 19 oktober 1880 werd de secretaris ontslagen. Zijn beroep bij de provinciale overheid werd verworpen (zie over dit alles "Bulletin Communal de Laeken", 1880, pagina's 18 en 263).

Zijn opvolger, Louis HOUBA, werd benoemd op 26 september 1881. Hij legde de eed af op 3 oktober daaropvolgend ("Bulletin Communal de Laeken", 1881, pagina's 160 en 162).

Louis HOUBA werd geboren te Resteigne (nabij Wellin) op 4 juli 1852. (zoon van Thérèse HOUBA, blijkbaar een ongehuwde moeder) Hij was luitenant bij het 9e Linierregiment, gedetacheerd bij het Ministerie van Oorlog op het moment van zijn benoeming tot secretaris van Laken. Hij was in 1879 gehuwd met Anna Clémentine de STROOPER. (1855 - 1927) (zij was toen de jonge weduwe van L. DELDIME).

HOUBA heeft samen met Emile BOCKSTAEL (en onder impuls van Leopold II) de geweldige uitbreiding van Laken bewerkstelligd. Zo de aanleg van de grote lanen (w.o. Koninklijk Park-, Emile Bockstael-, Houba de Strooper-, de Smet de Naeyerlaan); zo de bouw van het nieuwe - en laatste - gemeentehuis (in het Frans werd dat het "HOTEL Communal" genoemd en niet gewoon "maison communale", zo prestigieus was het).

De Lakenaars stelden zijn prestaties zo zeer op prijs dat zij tijdens zijn leven zijn naam en die van zijn vrouw (als wel-doenster) aan een van de grote nieuwe lanen gaven : de Houba de Strooperlaan.

HOUBA verhuisde meerdere malen in Laken. Hij woonde achtereenvolgens in de de Wautier-, de Maria-Christina-, en de Tielemansstraat (echter in het deel dat zijn naam veranderd zag in Gustave Schildknechtstraat. De Tielemansstraat liep verder aan de overzijde van de Emile Bockstaellaan). Tenslotte bouwde hij een statig herenhuis op de laan die zijn naam droeg. Met name het huis dat het nummer 59 draagt en dat nu nog bestaat. (zie afbeelding).

In 1912 werd HOUBA gepensioneerd. Hij overleed te Elsene op 4 oktober 1916.

Hij ligt, samen met zijn echtgenote, begraven op het kerkhof te Laken (perk 9D - 22e weg).

x x x

Actieve leden van LACA staan steeds als het ware "op vinkenslag" om gegevens over Laken te verzamelen (zoals prentkaarten, kranten, foto's, affiches, enz). Zo ontdekte voorzitter Leon CANDAU in omgewoelde aarde in de Kadettenschool (waar hij nota bene jarenlang werkzaam was) een steen gedateerd van 1768. Het is een grafsteen die meer dan twee eeuwen oud is. Er wordt naar achtergronden gespeurd.

Een ander actief lid, Eric CHRISTIAENS, ontdekte onlangs een interessant document. Met name een bedankingskaartje van de familie Houba de Strooper voor het medeleven betoond bij diens overlijden. Zijn levensloop wordt er in het kort op vermeld. Maar bijzonder interessant is de foto van deze illustere Lakenaar op de keerzijde van het kaartje. Wij zijn blij de afbeelding van dit document in ons tijdschrift te kunnen publiceren. Welk een imposant figuur (met degen en decoraties) en wat een indrukwekkende snor ! Uit het document blijkt ook - hetgeen wellicht minder bekend was - dat hij Officier in de Leopoldsorde was en beheerder van het Discontokantoor van de Nationale Bank te Mechelen alsmede van de "Compagnie du Chemin de fer du Bas-Congo au Katanga". Op te merken is ook dat hij niet eenvoudig (ere-)secretaris van de gemeente Laken was, maar wel van de "Résidence Royale de Laeken".

x x x

Tenslotte nog een plezierige anekdote over de Houba de Strooperlaan. Begin 1949 werd in de Gemeenteraad de overdadige verkeersdrukke in de buurt behandeld (toen al !). De laan werd alsdan smalend de "Avenue de l'autoscooter" genoemd (en de de Smet de Naeyerlaan "le boulevard du Carambolage").

Joris DILLEN

LACA_SIGNAALTJE :

We wensen in de komende maanden dieper te graven in het leven van de Heer HOUBA en zijn echtgenote Mevrouw de STROOPER ...

Iedere inlichting, eventueel in het bezit van onze geëerde leden, zou ons ten zeerste welkom zijn. Men kan schrijven hieromtrent naar de Heer J. DILLEN, Sint-Albaansbergstraat 60 te 1020 Brussel of simpelweg telefoneren naar zijn privé-nummer : 02/479.50.99

Alvast dank bij voorbaat.

L. C.

Madame Vve Louis HOUBA, née ANNA
de STROOPER, ses enfants, petits-enfants
et la famille,

très touchés de la part que vous avez prise au deuil
qui les a si douloureusement frappés en la personne
de leur époux, père, beau-père, grand-père et
parent bien-aimé,

MONSIEUR

LOUIS HOUBA

Ancien Officier de l'Armée Belge,
Officier de l'Ordre de Léopold,
Secrétaire Honoraire de la Résidence Royale de Laeken,
Administrateur du Comptoir d'Escompte
de la Banque Nationale à Malines,
Administrateur de la Compagnie du Chemin de fer
du Bas-Congo au Katanga,
Président d'Honneur des Ex-Militaires de Laeken,
Président d'Honneur du Cercle Laekenois de Charité,

vous remercient bien sincèrement.

Doodsprentje L. HOUBA

Houba de Strooperlaan 59
(huis van L. HOUBA)
(Foto E. CHRISTIAENS)

UIT DE VERZAMELING V. CAPRON.

1. Een brief van burgemeester BOCKSTAEL aan het Hof.

Tijdens de nieuwjaarsnacht in de overgang van 1889 naar 1890 wordt het kasteel te Laken door brand verwoest. Vele kostbare bezittingen gaan in de vlammen op. Er valt ook een mensenleven te betreuren : een hofdame, juffrouw Omerine DRANCOURT, 53 jaar oud, onderwijzeres van Prinses CLEMENTINE, komt in de vlammen om. Zij is een Française. Haar familie geeft de wens te kennen dat het stoffelijk overschot zou worden overgebracht naar haar geboortestreek. Op 16 januari 1890 wordt de lijkst bijgezet in het familiegraf te Campagne-lès-Hesdin (Pas-de-Calais). De brief van BOCKSTAEL aan Baron GOFFINET handelt over het vervoer van de lijkst. Hij is waarschijnlijk geschreven door een secretaris doch getekend door BOCKSTAEL.

De tekst luidt als volgt :

Résidence Royale de Laeken
Cabinet du Bourgmestre

Laeken, le 13 janvier 1890

Monsieur le Baron,

En réponse à votre lettre du 11 courant et comme suite à la communication que je viens de vous faire par l'entremise d'un délégué de l'administration des chemins de fer de l'Etat, je m'empresse de vous faire savoir que j'ai donné les ordres nécessaires pour que l'exhumation des restes mortels de Mlle Drancourt et leur transport à la gare du Midi, à Bruxelles, puissent avoir lieu demain, le 14 janvier courant, à 4 heures précises de relevée.

Des ordres ont été également donnés pour que les pièces nécessaires à ce transport soient remises à la personne chargée d'accompagner la dépouille mortelle jusqu'à destination.

Veuillez agréer, Monsieur le Baron, l'assurance de ma haute considération.

E. Bockstael

A Monsieur le Baron Goffinet
Secrétaire des Commandements de L.L.M.M. le Roi et la Reine

Luxemb., le 13 janvier 1890

Monsieur le Baron,

En réponse à votre lettre du 11 courant et comme suite à la communication que je viens de vous faire par l'entremise d'un délégué de l'administration des chemins de fer de l'Etat, je m'empresse de vous faire savoir que j'ai donné les ordres nécessaires pour que l'exhumation des restes mortels de Mlle Grancourt et leur transport à la gare du Nord, à Bruxelles, puissent avoir lieu

Monsieur le Baron Goffinet
Secrétaire des Communications de S. M. le Roi et la Reine

dernier, 14 janvier courant, à 4 heures précises de relevée.

Des ordres ont été également donnés pour que les pièces nécessaires à ce transport, soient remises à la personne chargée d'accompagner la dépouille mortelle jusqu'à destination.

Veuillez agréer, Monsieur le Baron, l'assurance de ma haute considération

E. Grancourt

2. Een dreiging van Leopold II : Troonsafstand !

In de jaren 1892-1893 werd tot een belangrijke grondwetswijziging overgegaan (zie vorig nummer van LACA Tijdingen). Leopold II was voorstander van de inlassing in de grondwet van een artikel dat het koninklijk referendum moest mogelijk maken. Ziehier de tekst van zijn voorstel :

"Article 69 nouveau.

"Le Roi sanctionne et promulgue les lois. Il peut maintenir toute loi en vigueur jusqu'à la promulgation de celle qui la remplace et cela aussi pour les lois renouvelables à périodes fixes. Il peut soumettre directement à la nation les questions de vitale importance qu'il juge utile de lui poser et par la promulgation du vote national les faire trancher souverainement. Cet appel direct du Roi au verdict du pays s'adresse à tous les citoyens âgés de plus de 30 ans et doit porter sur un point déterminé.

De Koning liet dit voorstel doorgaan als zijnde een initiatief van de regering. In zijn brieven aan Koningin Victoria komt dit duidelijk tot uiting. Hij stuitte echter op hevig verzet van de Kamers waar men sprak van despotisme, Cesarisme en Napoleontische ideeën.

Aangezien Leopold II zijn zin niet kreeg, dreigde hij met niet minder dan troonsafstand. Dit was niet de eerste keer en was eerder bedoeld als chantage hoewel er een begin van uitvoering was : hij stelde namelijk verschillende ontwerpen van troonsafstand op en richtte een brief in die zin aan de Voorzitters van de Kamers. Hierna volgt de tekst van één van die ontwerpen, van de hand van de Koning zelf : (fotokopie hierna)

"
" Abdication
"
" aux Présidents des chambres
" les institutions du pays sont à la veille
" d'être profondément modifiées.
"
" Divers indices et circonstances m'ont convaincu
" qu'à la situation nouvelle il était indiqué qu'un nouveau règne
" devait présider.
"
" (geschript : Je profite des circonstances pour
" abdiquer et) Je vous prie d'avoir la bonté de faire en mon nom
" part aux chambres de mon abdication.
"
" Croyez à la haute et particulière estime de
" votre sincèrement affectionné
" Léopold

Daar bleef het bij en er werd eigenaardig genoeg ook geen ruchtbaarheid gegeven aan dit opzienbarend feit. Men stak dit blijkbaar in de doofpot.

Het referendum werd niet opgenomen in de grondwet en de vorst drong niet verder aan omdat hij er zich ondertussen zelf van overtuigd had dat een volksraadpleging ten allen tijde nog bij een eenvoudige wet kon worden ingericht. Dat zal trouwens het geval zijn op 12 maart 1950 met de volksraadpleging i.v.m. de terugkeer van Leopold III.

In 1886 had Leopold II ook al eens gedreigd met troonsafstand. In die periode wenste de Koning voor de Vrijstaat Kongo de toelating te bekomen tot uitgifte in België van een lening van 100 miljoen F, maar aangezien hij op weerstand stuitte zag hij geen andere oplossing dan te dreigen met troonsafstand.

V.C.

Bibliografie :

- Jean STENGERS, Rapport sur les dossiers "Reprise du Congo par la Belgique" et "Dossier Economique", Bulletin des séances de l'Institut royal colonial belge, XXIV, 1953, 4, blz. 1210 e.v.
- Charles WOESTE, Mémoires, I, blz. 452 e.v.
- Edouard VAN DER SMISSEN, Léopold II et Beernaert, II, blz. 111 e.v.

Médication

une prescription par observation et
~~examination~~.

Les institutions ou jeaye une
 « la même s'été profondément
 modifiés.

Divers indices ^{et circonstances} font
 qu'à la situation actuelle
 il s'agit indigènes qu'un homme
 exige d'une prescription

~~La prescription de médicaments~~
~~pour quelques-uns~~ si se peut
 d'années la durée ^{de} la
~~prescription~~ en une seule ^{pour}
 et d'une seule ^{avec} indication.

Congrès à la fin de la prescription
 et
 et l'absence d'effets
 L'opinion.

OORSPRONG EN ONTWIKKELING VAN "NEKKERSDAL".

Sommigen van onze lezers hebben ingetekend op "A propos de la Drève Ste-Anne", een werk van de heer R. PLATTON, Ere Inspecteur-Generaal van het Kadaster.

De Heer R. PLATTON was zo vriendelijk ons vergunning te geven tot het reproduceren van een nieuwe studie die hij heeft uitgewerkt rond het thema "Het Nekkersdal" - La Vallée des Nuttons"; het verheugt ons zeer U te kunnen mededelen dat U zich dat werk kunt aanschaffen voor de prijs van F 350 (F 250 voor leden LACA), en zulks door giro op bankrekeningnummer 068-2095230-57 ten name van LACA.

Zich steunend op kaarten verschenen in de loop van meerdere tijdvakken (17e en 18e eeuw), roept de schrijver het beeld op van de localiteit zoals die er vroeger uitzag, vóór haar verstedelijking onder de bescherming van burgemeester Emile Bockstaël (1877 - 1920).

De wijk zal zich ten volle ontplooiën bij de aanleg van de Emile Bockstaellaan in 1903 ... die echter pas in de jaren 1930 werd afgewerkt.

In een ander hoofdstuk verwijt de heer R. PLATTON even bij een beschrijving van de kastelen - landelijke en residentiële - waarvan sommige namen bewaard bleven om ze in de herinnering te laten voortleven (b.v. Drootbeek, Maison Rouge, ...); daarvoor steunt hij zich op de geschiedschrijving blijkend uit het kadastrale archief.

Tot besluit van zijn werk geeft de schrijver een overzicht van de instellingen allerhande die bij de buurt betrokken zijn (scholen, culturele en sportieve centra, industriële bedrijven, enz....). Hij trekt bepaalde conclusies t.a.v. de toekomst van de buurt, waarvan het huidige uitzicht grondig zou kunnen gewijzigd worden in het bestek van de nieuwe orientaties van o.m. het kanaal en het station van Turn & Tassis.

Deze zeer belangwekkende studie wordt aangevuld met iconografische documenten en met afdrukken van oude postkaarten.

D. VAN KRIEKINGE

BEELDHOUWERK EN VERSIERINGSKUNST IN LAKEN (vervolg)

II. NOG_GEDENKTEKENS_EN_STANDBEELDEN (vervolg)

BIOGRAFIE VAN DE BEELDHOUWERS (vervolg)

5) DILLENS_Juliaan (Antwerpen 8/6/1849 - Sint Gillis 24/12/1904

(buste van G. Brugmann, voor de hoofdingang van het hospitaal met dezelfde naam)

Beeldhouwer, medaillist en aquarellist.

Hij werkte in het begin met zijn vader Hendrik en de beeldhouwer Simonis (aan de Academie van Brussel). Hij debuteerde met schilderwerk, maar vanaf 1867 wijdde hij zich aan de beeldhouwkunst.

Prijs van Rome in 1877.

Hij verwijderde zich van het officiële academische classicisme en tendeerde naar realisme. Hij was een bewonderaar van de Florentijnse Renaissance (hij verbleef meerdere jaren in Italië).

Hij werd leraar aan de Academie van Brussel (van 1898 tot 1901).

Lid van de Koninklijke Academie van België.

Zijn standbeeld door Lagae staat in het parkje van de de Meeus-square in Elsene.

Alhoewel zijn officiële erkenning erg laat kwam, zijn werken van Dillens massaal aanwezig aan officiële gebouwen en in musea.

Zo_in_Brussel :

De Musea voor Schone Kunsten bezitten een dertigtal werken van hem.

De belangrijkste zijn (al deze beelden zijn permanent tentoongesteld) :

- Graffiguur : meisje geknield op kussen (marmer 1886/1887);
- Prudens Van Duyse (Vlaamse auteur en dichter 1804 - 1859);
- Perseus (zoon van Zeus en Danaë); (groep, brons, 1906);
- Allegretto (vrolijkheid) (brons);
- Frère-Orban (Belgisch staatsman 1812 - 1896; leider van de liberale partij);
- Stielen (miniaturen gemaakt als model voor het stadhuis van Gent; de beelden werden niet uitgevoerd) : Lijnwaadwevers, Houtdraaiers, Wolhandelaars (alle in brons); Schippers, Visverkopers (beide in terra cotta).

Aan het Museumgebouw bevinden zich :

- Op de balustrade van het balkon, langs de kant van de Ruysbroekstraat : de Vlaamse Kunst (Vrouw met Rubenshoed) (brons) (derde beeld van rechts) de Duitse Kunst (beeld met rechter hand op zwaard van Siegfried; druiventrossen in haar) (brons) (vierde beeld van rechts);
- Aan de zijgevel langs de Museumstraat : de Monumentale Versieringskunst en de Industriële Versieringskunst (steen).

- Voorts : - In de Koninklijke Bibliotheek (Penningkabinet) : meerdere penningen.
- Aan het Stadhuis : De burgemeesters Jan Van Bruyseghe (1483) Pieter Was (1486) en Hendrik De Mol (1487 en 1503).
 - Aan het Broodhuis : wapens van Brabant gesteund door een arend - verwijzend naar de Oostenrijkse tijd - en een leeuw (1891); herauten op sokkels (in brons) vóór de dakvensters.
 - Aan de Grote Markt :
 - t' Serclaesmonument (Brusselse held in de strijd tegen de franskiljonse Graaf van Vlaanderen) (hoek Karel Bulsstraat) : Stervende t'Serclaes, (met afgewreven arm) en er onder twee bas-reliëfs die aan het leven van t' Serclaes herinneren : de Blijde Inkomst van Johanna van Brabant in Brussel en de Vernietiging van het Kasteel van Beersel door de Brusselaars;
 - Aan het huisnummer 7 "De Vos", Vier Werelddelen en de Vos, (en waarschijnlijk ook het centrale beeld : de Gerechtigheid).
 - In het park van de Kleine Zavel : standbeeld van Barend van Orley (Brusselse schilder 1491 - 1542).
 - In de Kruidtuin : het Genie (met adelaar) met opgeheven arm (de opgestoken lauwertak is verdwenen) (brons).
 - Burgemeester Anspachmonument (nu op de Vismarkt, voordien op het Brouckèreplein) : twee zittende figuren in brons (het Gemeentelijk Overheidsambt en de Erkentelijke Stad Brussel).
 - Aan de Triomfboog in het Jubelpark : op de attiek langs de kant van de stad : grote allegorische cartouche.
 - In het Justitiepaleis : (op de galerij van de wandelzaal) Het Ge-recht gezeten tussen de Genadigheid en het Recht (gips).
 - Aan privégebouwen :
 - Hoek Anspachlaan en Kiekenmarkt (twee kariatiden);
 - Faiderstraat nr 10 (huis van Graaf Goblet d'Alviella) (profiel van de griekse godin Minerva in een médaillon). De sgraffiti zijn naar zijn tekeningen gemaakt (Strijdwagen van Neptunus en de Juistheid van de architectuur - afgebeeld door een vrouw met een peillood).

Hij werkte ook veel aan en in het kasteel van Laken, na de brand van 1890.

In St-Gillis :

- Aan de "Bareel" van St-Gillis : de Waterdraagster.
- Aan de voorgevel van het stadhuis (boven de eretrap, eerste en laatste van de vier beelden) : de Arbeid en het Recht (de modellen hiervan bevinden zich in het kabinet van de burgemeester, samen met een Kraaiende Haan).

In Ukkel : de vorige twee frontons van het "Deux Alice" -instituut (Groeselenbergstraat) bevinden zich in plastic ingepakt in het parkje. Zij komen voor bescherming in aanmerking.

In Tervuren (Museum Midden-Afrika) : De Drager (gips) (1896 of 1897).

In Antwerpen : (nochtans zijn geboortestad) is in het Museum slechts één werk aanwezig : een gevleugelde Genius.

Eenzelfde beeld staat op het kerkhof van Laken (graf Moselli, tweede beeld - met vleugels - op de eerste weg die schuin naar rechts wegloopt van de centrale laan na de ingang) (brons).

(zie foto)

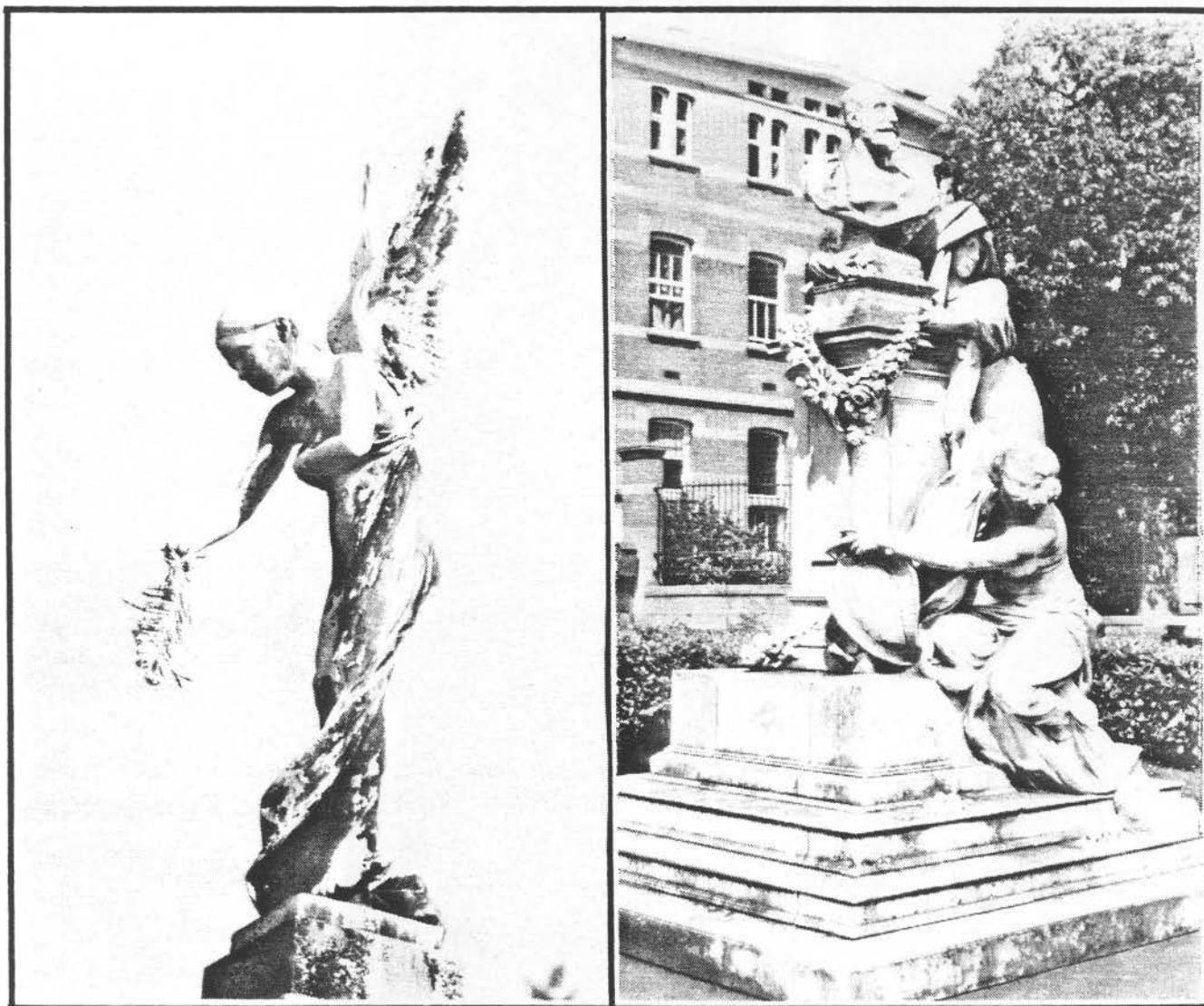
In Gent :

- In het Museum : Een raadsel (zittende vrouw in brons)
- Voor het Gerechtshof : advocaat en stafhouder Metdepenningen (ook politicus, bezieler van de liberale partij in Gent). Het (kleinere) model van het beeld bevindt zich in de Musea voor Schone Kunsten van Brussel.

DILLENS wordt in alle overzichten van de Belgische kunst vermeld.

Een plein in Sint-Gillis, een straat in Antwerpen en een pad in St-Idesbald (Koksijde) zijn naar hem genoemd. Elsene heeft een Dillensstraat ter ere van Juliaan en twee familieleden (Adolphe (1825-1877) en Henri (1812-1872) die schilders waren.

Joris DILLEN

Beeld van J. DILLENS in het Museum voor Schone Kunsten van Antwerpen en op het Kerkhof van Laken.

G. BRUGMANN van J. DILLENS vóór de ingang van het hospitaal

(Foto's van E. CHRISTIAENS)

MEER NIEUWS OMTRENT ONUITGEGEVEN KONINKLIJKE BRIEFWISSELING

Wegens de speurvaardigheid eigen aan de Heer CAPRON, erelid van LACA, kwam deze in het bezit van blijkbaar "vergeten zolderschat-ten". Een handjevol toeval heeft hem daarbij geholpen. Nu is het zo dat de meeste documenten nooit eerder door historici werden geraadpleegd en bijgevolg van grote waarde zijn voor het uitwerken van sommige thema's die in LACA Tijdingen behandeld worden.

Ere wie ere toekomt. De Heer CAPRON zelf bestudeerde reeds grondig de soms moeilijk te ontcijferen handschriften. (Waar haalt die man de tijd?). Bovendien slaagde hij erin zekere documenten per onderwerp te ordenen en te bundelen.

Reeds in 1987 kon hij een eerste bundel samenstellen met wetenswaardigheden omtrent de verloving van de zuster van Koning Leopold II, Charlotte, met de latere Mexicaanse Keizer Maximiliaan. Daarna volgde nog een bundel met als onderwerp "Correspondentie tussen Leopold II en Prinses Charlotte, vóór en tijdens haar Mexicaans avontuur". Een derde boekdeel omvat een dagboek van de Hertog van Brabant (de latere Koning Leopold II) tijdens een thermale kuur in Oostenrijk. In een vierde cahier werpt hij het licht op persoonlijke tussenkomsten van Leopold II, verband houdend met de Japanse Toren ... een wensdroom die hij poogde waar te maken. (Zie LACA Tijdingen jaargang 2 nr 1 - september 1990). Op onze werktafel ligt zijn laatste werkstuk, verschenen in oktober 1990 : "Un précieux enfant - Léopold - Hertog van Brabant - Graaf van Henegouwen - 12/6/1859 - 22/1/1869". De publicatie van de briefwisseling die Leopold II voerde in verband met het ziekteproces van zijn zoontje is niet alleen relevant maar verschaft de lezer ook een perfect beeld van de mentaliteitsgeschiedenis van Vorsten, Prinsen en Adellijke Personen uit de negentiende eeuw. Het laat anderzijds ook toe de ganse evolutie te volgen van het tanende leven en de dood van de jonge Prins Leopold, bijzonder kind waarop Leopold II zo trots was.

Het ware onbegonnen werk een synthese te maken van de ongeveer hondervijftig archiefstukken. Vermeldenswaardig is evenwel het feit dat de Heer CAPRON de reeksen inkleurde met uittreksels uit het Staatsblad. Tegen deze achtergronden krijgen de autobiografische relikten nog een grotere historische dimensie !

Wij bieden onze lezers een zeer kleine greep uit het omvangrijk arsenaal en citeren slechts enkele korte zinnen.

1. Brief van Leopold II aan Koningin Victoria.

... "Notre fils est très fort, très vivace et bien constitué."

2. Brief aan de Prinses van Pruisen.

... "Quant au petit Léopold, il est gros et gras. J'espère qu'il ressemblera un jour de toute façon à son grand-père, mais jusqu'ici il n'est pas bien beau garçon".

3. Brief aan Baron A. Goffinet (Très confidentielle)

... "S.A. Royale a une péricardite, maladie très grave de l'enveloppe du coeur ..."

Natuurlijk vallen we ook op enkele pikante bijzonderheden

1. De Hertog van Brabant aan de trouwe Goffinet

... "J'ai oublié de dire pour le voyage que nous étions habitués à coucher ensemble, la Duchesse et moi. Il sera bon de le faire savoir à Argenteau, Verviers, Spa."

2. En wat te denken van de volgende Koninklijke raadgeving (Leopold I aan de Hertog van Brabant), in verband met de kritiek geuit door de Gravin de Merode Westerloo, aan het adres van la Duchesse Marie-Henriette, betreffende het dragen van een naar haar normen te wijd decolleté ... !

... "La réputation d'une femme est vite perdue et rien au monde ne saurait la rétablir."

Wij sluiten hier deze citaten en bevelen het boek ten stelligste aan onze LACA-leden aan. Het kan verkregen worden door storting van het bedrag van 600F op rekening nr 001-0668841-05 van de Heer CAPRON V. - Emile de Bécolaan 70 Bus 5 - 1050 Brussel.

L. CANDAU

I N H O U D

	pag.
1. Ten geleide	1 - 3
2. Een schilder met werk in Laken	4 - 5
3. Toponymische bijdrage	6
4. Grasduinend in Lakense documenten - Ruzie in het Gemeentebestuur / Een nieuwe gemeentesecretaris : Louis HOUBA	7 - 9
5. Uit de verzameling V. CAPRON - Een brief van BOCKSTAEL aan het Hof - Een dreiging van Leopold II : Troonsafstand	10 - 12 13 - 14
6. Oorsprong en ontwikkeling van "Nekkersdal"	15
7. Beeldhouwwerk en versieringskunst in Laken (vervolg) Nog gedenktekens en standbeelden (vervolg) Biografie van beeldhouwer Juliaan DILLENS	16 - 18
8. Meer nieuws omtrent onuitgegeven koninklijke briefwisseling	19 - 20